

**ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,
ОБЯВЕНО СЪС ЗАПОВЕД № Р-109-96 ОТ 21.03.2024 г.
НА РЕКТОРА НА МЕДИЦИНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р
ПАРАСКЕВ СТОЯНОВ“-ВАРНА**

СТАНОВИЩЕ

от доц. Галина Алексиева Янева, д. б.

**Ръководител на Катедрата по биология, Факултет по фармация на
Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна**

Относно: Конкурс за академичната длъжност „Професор“ в област на висшето образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, специалност Биохимия, към Факултета по фармация, Катедрата по биохимия, молекулярна медицина и нутригеномика при Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна съгласно Заповед на Ректора, проф. д-р Димитър Иванов Райков, д.м.н., обн. ДВ бр. 7 от 23.01.2024 г.

Съгласно Заповед № Р-109-96 от 21.03.2024 г. на Ректора на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна и с Протокол № 1 на Научното жури съм избрана за вътрешен член на журито по процедура за заемане на академичната длъжност „Професор“ в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна и съм определена за изготвяне на становище относно конкурса. Единствен кандидат е доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б.

Предоставените ми документи са съобразени със Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника за неговото приложение и отговарят на изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна. Няма установени процедурни нарушения.

Декларирам, че нямам конфликт на интереси по смисъла на чл. 4, ал. 5 от Закона за развитие на академичния състав на Република България.

I. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ

Мария Атанасова Раданова е родена на 14.05.1975 г. в гр. Русе. Тя завършва Софийския университет „Св. Климент Охридски“-София през 1999 г. като магистър по специалността „Молекулярна биология“. Мария Раданова започва своя трудов стаж като биолог в Института по биология и имунология на размножаването „Акад. Кирил Братанов“ на Българската академия на науките на 21.02.2000 г., където работи до 29.12.2000 г. През периода между 22.10.2001 г. и 01.12.2006 г. работи като биолог, асистент и старши асистент във Филиала в гр. Силистра на Русенския университет „Ангел Кънчев“. След това до настоящия момент работи последователно като асистент,

старши асистент и главен асистент в Катедрата по биохимия, молекулна медицина и нутригеномика при Медицинския университет "Проф. д-р Параскев Стоянов"-Варна. През периода между 2007 г. и 2011 г. е докторант на самостоятелна подготовка към Катедрата по биохимия, молекулна медицина и нутригеномика, специалност по биохимия, при Медицинския университет "Проф. д-р Параскев Стоянов"-Варна. През 2012 г. защитава успешно дисертация за придобиване на образователна и научна степен "доктор" на тема „Проучване на молекулни ефекти от инхибирането на C1q при болни с лупусен нефрит“. Хабилитира се като доцент по научната специалност „Молекулярна биология“ през 2016 г. До 01.01.2023 г. е доцент в Лабораторията по молекулярна патология при УМБАЛ „Св. Марина“-Варна. От учебната година 2011-2012 до момента е хоноруван преподавател във Факултета по обществено здраве и здравни грижи на Русенския университет "Ангел Кънчев". От 20.02.2024 г. до момента е установен изследовател в научната група 3.1.1. по проекта: "Медицински университет-Варна: Повишаване на транслационните постижения в медицината (MUVE-TEAM) на Научно-изследователския институт при Медицинския университет "Проф. д-р Параскев Стоянов"-Варна.

II. НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б., участва в настоящия конкурс със следните научни трудове:

- дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“;
- пет научни публикации в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази-данни с научна информация (*Web of Science* и *Scopus*), равностойни на хабилитационен труд;
- девет научни публикации в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази-данни с научна информация (*Web of Science* и *Scopus*) извън равностойните на хабилитационен труд;
- две публикувани глави от книги;
- една глава в публикуван университетски учебник с общ обем от 16 страници;
- две публикувани университетски учебни пособия с общ обем от 247 страници, като на едното от тях е научен редактор и
- две пълнотекстови статии в научни издания, реферирани и индексирани в световни бази-данни с научна информация извън минималните наукометрични изисквания за заемане на академичната длъжност „Професор“.

Списанията, в които са публикувани научните трудове през периода между 2017 г. и 2023 г. са с общ Impact Factor от 44,892 и общ Scimago Journal Rank от 10,732.

Общо осем публикации са цитирания общо 119 пъти в научни издания, монографии и колективни томове и патенти, реферирани и индексирани в световноизвестни бази-данни с научна информация (*Web of Science* и *Scopus*).

Освен това доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б., представя списък с три участия в научни форуми в България и с 11 участия в научни форуми в чужбина през периода между 2019 г. и 2023 г.

Доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б., е научен ръководител на трима докторанти, защитили успешно дисертационния си труд. Тя е участник в четири научни или образователни проекта в България, ръководител на три научни или образователни проекта в България и ръководител на българския екип в един научен или образователен международен проект.

Представените от доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б., публикации за участие в конкурса напълно съответстват на препоръчителните количествени критерии за заемане на академичната длъжност „Професор“ в Медицинския университет “Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна съгласно Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Университета.

III. ХАРАКТЕРИСТИКА И ПРИНОСИ НА НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ

Научно-изследователската дейност на доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б., е посветена на редица особено актуални и социално-значими интердисциплинарни проблеми.

Основните научни направления на представените от нея научни трудове са три:

1) Диагностични, прогностични и предиктивни биомаркери при солидни тумори с две поднаправления:

а) диагностична и прогностична роля на някои биомаркери - некодирани рибонуклеинови киселини и единични нуклеотидни полиморфизми в гените им (представени в седем статии: B4.1-B4.5, Г8.2 и E19) и б) прогностично значение на някои белтъчни и генетични биомаркери (представени в четири статии: Г7.1- Г7.4).

2) Молекулни ефекти от инхибирането на Clq, първия компонент на системата на комплемента, при пациенти с автоимунни заболявания (представени в дисертационния труд и в три статии: A1, Г7.8, Г7.9 и Г8.1).

3) Нарушена регулация на метаболизма (представени в пет статии: Г7.5-Г7.7 и две статии по проект извън минималните изисквания).

Основните оригинални научни приноси на тези публикации се характеризират като научно-теоретични, научно-приложни и методични.

Научно-теоретичните приноси на публикациите в поднаправлението „Диагностична и прогностична роля на някои биомаркери - некодирани рибонуклеинови киселини и единични нуклеотидни полиморфизми в гените им“ са следните:

1. Създадена е база-данни на кръговите рибонуклеинови киселини с онкогенна функция при колоректалния карцином с подробна информация за всички известни названия на съответната кръгова рибонуклеинова киселина, за механизма на действието ѝ, за установените асоциации с клиничко-патологичните характеристики на заболяването и за потенциала ѝ като диагностичен и/или прогностичен биомаркер (B4.1).

2. Представена е оригинална интерпретация на механизмите, чрез които транскрибираните ултраконсервативни региони регулират генната експресия, и на механизмите на регулация на експресията на тези региони (Г8.2).

Научно-приложните приноси на публикациите в това поднаправление са следните:

1. За първи път са установени две нови циркулиращи рибонуклеинови киселини при колоректалния карцином, чрез които пациенти в IV стадий се разграничават от тези в III стадий на заболяването. Едната от тях има прогностично значение при болните с метастатичен карцином (B4.2).

2. За първи път е установен прогностичният потенциал на една микрорибонуклеинова киселина при болни с авансирал карцином на дебелото черво (B4.3).

3. Установени са единични нуклеотидни полиморфизми в гените на микрорибонуклеиновите киселини, свързани с прогнозата на пациентите с метастатичен колоректален карцином и с риска от развитие на заболяването. Тези асоциации не се опосредстват от нивата на съответните микрорибонуклеинови киселини (B4.3 и B4.4).

Методичният принос на публикацията в това поднаправление е следният:

1. Обобщени са нови данни за биологията на метастазирането на колоректалния карцином в черния дроб и е открояна ролята на микрорибонуклеиновите киселини в специализиран учебник по хирургия (E19).

Научно-приложните приноси на интердисциплинарните публикации в поднаправлението „Прогностично значение на някои белтъчни и генетични биомаркери“, посветени на колоректалния карцином, недребноклетъчният карцином на белия дроб и метастатичния рак на млечната жлеза, са следните:

1. За първи път са оценени предиктивната и прогностичната роля на receptor-interacting protein kinase 3 (RIPK3) при метастатичния рак на дебелото черво и връзката между нивата на експресията ѝ в първичния тумор, от една страна, и агресивността на заболяването, от друга страна (Г7.1).

2. За първи път е оценена честотата на мутациите в гена KRAS при български пациенти с авансирал и метастатичен колоректален карцином (Г7.2).

3. За първи път е доказано, че болните с недребноклетъчен карцином на белия дроб с високо съотношение между неутрофилите и лимфоцитите и със саркопения, при които заболяването прогресира след химиотерапията с платина, са изложени на по-висок риск за хиперпрогресивно заболяване след имунотерапията като лечение от втора линия (Г7.3).

4. За първи път е изследвана честотата на мутациите на PIK3CA при български пациентки с метастатичен рак на млечната жлеза (HR+/HER2-) и е установено, че присъствието на мутацията не се отразява на отговора към ендокринната терапия като лечение от първа линия (Г7.4).

Научно-теоретичните приноси на публикациите в направлението „Молекулни ефекти от инхибирането на C1q, първия компонент на системата на комплемента, при пациенти с автоимунни заболявания“ са следните:

1. За първи път е открит функционален дефицит на C1q, който показва критичната роля на функционалните участъци, разположени в областта на колагеновите стебла на протеина, за поддържането на толерантността към собствените структури (A1).

2. Установени са функционалните последици от свързването на автоантителата и продуктите от хемолизата с глобуларните участъци на C1q, което би могло да обясни недостатъчния клирънс на имунните комплекси и опсонираните чрез C-реактивния протеин апоптотични клетки при лупусния нефрит (A1).

Научно-приложният принос на публикацията в това направление е следният:

1. В българска кохорта е установена асоциация между отделни единични нуклеотидни полиморфизми в неравновесна връзка, локализирани в генния клъстер за C1q, от една страна, и риска за ревматоидния артрит, от друга страна. Тази връзка не се предопределя от плазмените нива на C1q (Г7.9).

Методичните приноси на публикациите в това направление са следните:

1. Малко известната тема за ролята на системата на комплемента в патогенезата на ревматоидния артрит сред българските ревматолози е популяризирана чрез публикация в списанието „Ревматология“ (Г7.8).

2. Представен е подробен протокол за рутинна детекция на анти-C3 автоантитела в плазмата чрез метода ELISA (Г8.1).

Научно-приложните приноси на публикациите в направлението „Нарушена регулация на метаболизма“ са следните:

1. Установен е цитопротективният ефект на S-аденозилметионина върху хепатоцитите чрез повишаване на експресията на ензима хемооксигеназа-1 в условията на разстройство, предизвикано от фруктоза (Г7.5).

2. Установено, че серумните нива на цитокератин-18 съответстват на хистологичните и биохимичните промени при чернодробното увреждане и могат да се използват като биомаркер за неинвазивната оценка на неговата прогресия при метаболитния синдром (Г7.6).

3. За първи път е проведен мета-анализ на връзката между вариантите на динеин-свързаните гени и мъжкия инфертилитет. За първи път патогенните варианти в тези гени се разграничават от безвредните им варианти. Освен това за първи път тези гени се описват като молекулни мишени за бъдещи изследвания върху проблемите на подвижността на сперматозоидите (Г7.7).

Може да се направи обобщението, че броят на оригиналните приноси в публикациите на доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б., представени за заемането на академичната длъжност „Професор“ е значителен: общо 18, от които - четири научно-теоретични, 11 - научно-приложни и три - методични.

IV. УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б., участва в българоезичното и англоезичното обучение на студентите. Нейната учебно-преподавателската дейност като доцент в Катедрата по биохимия, молекулярна медицина и нутригеномика през периода между 2019 г. и 2023 г. е следната: през учебната 2019-2020 г. - лекции 42 часа и упражнения 87 часа по българоезичното и лекции 3 часа по англоезичното обучение; през учебната 2020-2021 г. - лекции 55 часа и упражнения 185 часа по българоезичното обучение; през учебната 2021-2022 г. - лекции 89 часа и упражнения 110 часа по българоезичното обучение и през учебната 2022-2023 г. - лекции 123 часа и упражнения 174 часа по българоезичното обучение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На базата на предоставените ми за рецензиране и анализ научни трудове на кандидата напълно убедено мога да заявя, че гласувам положително за избора на доц. д-р Мария Атанасова Раданова, д. б., за заемането на академичната длъжност „Професор“ по научната специалност „Биохимия“ към Катедрата по биохимия, молекулярна медицина и нутригеномика на Факултета по фармация при Медицинския университет “Проф. д-р Параскев Стоянов”-Варна

21.05.2024 г.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

(доц. Галина Алексиев Янева, д. б.)

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679